

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: Interdicte d'obra vella, per Oriol Martí. — En Jaume Ramón y Vidales, per Lluís Via. — Primavera, per Pere Martí y Peydro. — Impressions, per Rafel Nogueras y Oller. — Somni, per Carles Casagema. — Bibliografia, per Pompeyus Gener. — Matinal, per Antón Busquets y Punset. — Marina, per Lluís Gispert. — Plany de Tardor, per S. Mallarmé, traducció de G. Zanné Rodriguez. — Bretón contra Wagner, per Joaquim Pena. — Teatres, per Emili Tintorer. — Desde Paris, per Arnáu Martínez y Serriá. — Novas.

de las flors boscanas cullidas á ple ayre y á la llum del sol en jorn de primavera?

Si migradas eran las esperansas de sos bons amichs, ben fonamentats eran sos recels. Fassi lo que fassi, sempre en Maragall será foraster en aquell casalo! Es impossible: si'ls vells no poden tornarse joves, menos podrá rejuenirse'l Brusi, qu'es vell de naixement. Y suposém qu'ell deu estar ben convensut de que may conseguirá aclarir las foscas inteligencias de sos companys, perque la seva llum els hi fa sombra.

INTERDICTE D'OBRA VELLA

Quan aquellas personas que saben llegir y entenen lo que llegeixen, aquellas que no buscan tan sols en els diaris las cotisacions de *Bolsa*, las quaranta horas ó'ls anuncis oficials, s'enteraren de qu'en Joan Maragall era redactor del *Diario de Barcelona*, se preguntaren ab estranyesa: ¿Què hi va á fer, en aquella rònega casa del carrer de la Llibreteria, el poeta cantador de la Naturalesa y l'Amor? Ell, jove de cos y ànima, ¿no s'ofegarà entre aquellas parets, dintre d'aquellas estretas y foscas cambras, estretas com el criteri de sos moradors, foscas com els seus ideals?

¿La sanch jove, sanitosa, fecondant, podria revifar aquella momia sols notable per sa vellesa? ¿Podria en Maragall ayrejar y sanejar aquella atmósfera viciada ab la flayra

Participém de l'antipatia inspirada pel Brusi á tots els que pensan per compte propi, als que regoneixen en ell la vera representació de la falsament anomenada *opinió sensata*, el portavéu de las aspiracions de la gent que's diu seria, dels sistemàtics adoradors dels principis d'*ordre* y *autoritat*, y altras tantas paraulas buydas tan sovint estampadas en sas planas y que fan el mateix efecte que *las de sensatez* y *cordura* qu'apareixian en els *Bandos* enganxats en las cantonadas quan se tractava de donar una pallissa al poble. Consti, però, que respectém al senyor Mañé y Flaquer per lo qu'ha valgut y perque ell al menos ha sigut jove y també ha comés lleugeresas propias de la joventut, y si á n'aquesta se li han de perdonar las exageracions é intemperancias fillas

de son entusiasme, també en los vells es excusable l'apocament que produheix la debilitat á qui, no podent tenir esperansas, sols se nodreix de recorts. Qu'én sab ell de la vida actual, palpitant, si no la coneix més que pels informes dels seus subordinats, que per no tenir res, ni criteri tenen, puig ni poden aprofitar el d'en Balmes (que's troba de venda en l'Administració del *Diario*) perque tampoch l'enténdrian! El senyor Mañé es com un rey que viatja pera coneixe las necessitats de sos vassalls, y pren per espontanias las ovacions que li han preparat sos ministres; ó com el coronel que creu que's dona bon *ranch* als soldats perque aixis el troba al fer la visita d'inspecció anunciada'l dia avans. El senyor Mañé ha *sigut* quelcóm, y per aixó es respectable, com ho son las ruinas d'un castell encara que no tinguin més valor que l'histórich; però may serán respectables els que may han sigut res; aqueixas ruinas sols son consideradas per lo que tenen de perillosas pera la seguritat pública, y's fa precis sa demolició. Salvant, donchs, el respecte que pugui mereixe en Mañé, devém declarar que la estètica, la higiene y sobre tot la dignitat del poble barceloní, reclaman la desaparició del Brusi. Enderrocant las vellas murallas s'engrandi prodigiosament nostra ciutat; mes ¿qué hi fa qu'ella sia gran, si sos fills fan migrada creixensa, ofegats per aqueixa altra muralla tan funesta com la de la Xina, qu'oprimeix son cervell y lliga sa voluntat?

Dihém tot aixó, perque si la entrada d'en Maragall en la redacció del Brusi era, com digué'l *Pel & Ploma*, una esperansa pel periodisme catalá, un fet recent ha vingut á demostrarnos que tota regeneració es impossible.

Ab motiu de la inauguració de la nova Plassa de Toros, la premsa seria de Barcelona (y no's prengui la serietat en el sentit en que la emplea'l Brusi), ha promogut una campanya contra aquell barbre espectacle. El Brusi, fidel á sa tradició, ha acullit baix son manto protector la *fiesta nacional española*; ¿y qué menos podia fer qui en plena setmana santa retirá las criticas teatrals pera dar cabuda á la ressenya de la *corrida* del diumenge de rams?

En Maragall publicá'l dia 11 del corrent

un article en que tornava pel bon nom del nostre poble, y'l Brusi, pera no fer traició al seu, ne va engegar en menos de vuyt dias dos, degutsá la ploma del senyor M. M. Illas y Fabra, que no tenen altre mérit positiu que'l de demostrar á n'en Maragall qu'alli's hi fa nosa, y qu'es perillós per un jove com ell anar ab malas companyias. En un periódich en que la llibertat del pensament no fos anatematisada y's permetés als redactors tenir conviccions propias, res voldria dir tot aixó, però en un diari com el Brusi, en quin tot está classificat y ordenat, y que té una pauta dels articles polítichs y literaris com té una tarifa pera las esquelas mortuorias y'ls anuncis, indica qu'en Maragall es allí una nota discordant, com ho seria'l cant del rossinyol entre'ls xisclets dels corbs y'ls xiulets de las ólivas.

Del article d'en Maragall se n'ha fet una edició especial perque no hi estava bé en el Brusi, com no hi está tampoch son autor en aquella redacció, ahont no se l'aprecia ni se'l respecta. Créguins, amich Maragall: fugi d'aquella casa ruïnosa; seria ben de doldre que, al enrunarse, caygués vosté barrejat ab els Baró, Illas y altres de la mateixa especie; y tal volta no es llunyá'l dia qu'en nom de la seguritat pública y de sa dignitat, el poble de Barcelona interposi l'interdicte d'obra vella.

ORIOI MARTÍ.

EN JAUME RAMON Y VIDALES

Un de nostres més estimats colaboradors, en Jaume Ramon y Vidales, ha mort en la vila del Vendrell.

Diferentas vegadas havia manifestat en Ramon fonda simpatia pel nostre periódich. Una setmana avans de morir, com si ho presentis y volgués deixar en aquestas columnas un recort seu, ens enviá l'article *Lo camp del pam-beneyt*, que va veure la llum en nostre anterior número. Dos dias després de sa publicació, ó sia'l dissapte, en Jaume Ramon va morir.

Son darrer treball literari va ser, donchs, pera nosaltres. En la carta ab que va acompanyar-lo's parlava de la reforma que volia introduhir en *El Vendrellench*, setmanari de sa direcció, que desde'l proxim número sortirà redactat exclussivament en catalá;

y'ns parlava d'aqueixa reforma ab un entussiasme, ab un delit, que ben á las claras revelava son amor per la causa catalana, amor que tant havian evidenciat els actes tots de sa laboriosa vida.

Els escriptors barcelonins joves que no l'havian conegut, al llegir aixó's preguntaran: «¿Qui era en Jaume Ramón?»

En Jaume Ramón era un patrici exemplar, un espill de bonas costums, un d'aquells homes que, exercint sa professió, fan honor á la causa qu'ensempe defensen. Exercia de notari al Vendrell ab laboriositat y honradesa immaculada, haventse guanyat l'afecte y la veneració de la gent d'aquella vila y de casi tota la comarca del Baix Panadés; era un excelent pare de familia y un amich de cor gran; era, també, un escriptor que coneixia molt á la gent de sa terra, quinas costums havia posat de manifest en hermosos treballs literaris; molt entés en la historia de Catalunya, de la que n'havia desenterrat documents y datos curiosissims, y verdader erudit en lo referent á anécdotas y tradicions locals, que constituheixen la nota més original y poética d'un poble, revelant son carácter intim.

Als Jochs Florals havia obtingut diferents premis, entre'ls que recordo'ls que li foren concedits per sa monografia sobre l'Arch de Bará y per sas *Narracions del Poblet*; mes l'exercici constant de sa professió y la llarga y crudel malaltia que l'ha dut al sepulcre, com també sa excessiva modestia, foren causa de que no escrigués tant com haurian desitjat els que coneixian sos mérits.

Quan *La Renaixens* fou suspesa per ordre gubernativa, ell y sos germans li oferiren la imprenta que posseheixen al Vendrell, y allí's va imprimir durant mitj any aquell periódich.

Era d'aquells que fan més adeptes ab l'exemple que ab las prédicas. Jo no'm considerava pas catalanista quan el vaig coneixe, y si algún cop ne parlavam, no'm sermonava pas gens sobre aytal tema; y no obstant, á ell més que á ningú dech las meas creencias en aquest punt. Y lo mateix que dich jo, boy desconegut, poden dirho molts y moltes personas qu'avuy son significadas personalitats dintre del Catalanisme. Y es qu'en Ramón sabia convence, més que ab res, ab

sa conducta plena de lògica y ab son carácter bondadós com poch n'hi haja.

May podré olvidar las estonas d'esbarjo que durant las temporadas estiuencas en Ramón m'havia proporcionat al Vendrell, ja deixantme sos llibres, ja sortint á passeig ab mi, tot y sentintse ben malalt, pels encontorns de la vila, cercant l'ombra d'algún garrofer ú olivera pera fumarhi un cigarret tot parlant dels amichs ausents y del moviment literari y artístich de la ciutat llunyana. Ell hi havia viscut molts anys á ciutat, quan jove, y'n conservava amistats y recorts. Me parlava d'escriptors d'aquells temps y'm preguntava pels d'ara, la major part dels quals sols li eran coneguts per sas obras.

Tenia ben guardadas molts composicions poéticas de puny y lletra d'en Guimerá, son entranable amich de tota la vida. Totas eran d'aquella época en que abdós eran noys. Sa admiració pel gran poeta, á qui coneixia més á fons que ningú, no tenia limits.

May va renyarme perque jo conreuhés alashoras, rutinàriament, sols la llengua castellana: ben al contrari. Però ab son exemple se'm va despertar l'esperit catalá que tots portém á dintre y que no pot morir may.

De tres ó quatre anys á aquesta banda, sa malaltia s'havia anat agravant, fins al punt de que més d'una volta havia corregut pel Vendrell la nova de qu'en Ramón ja era mort. Quan, per l'última Pasqua, vaig assistir al meeting que doná al Vendrell la *Unió Catalanista*, y qu'ell havia preparat, vaig pensar per un instant qu'en Ramón podia curarse, com ell creya. Aquell acte semblá que li donava salut y forsa, y jo no sé d'ahont la va treure per anar á la estació á despedirnos, agafar la bandera de las quatre barras qu'havia portat al meeting la comisió catalanista de Sitjes, y victorejar á ple pulmó á Catalunya.

No he tornat á veurel desd'aquell dia, però'l tinch ben grabat al cor y al pensament, y en aquests moments de tristesa es pera mi un goig la visió del amich estimat sostenint la bandera catalana, que al impuls del vent se desplegava demunt d'ell com per servirli de mortalla.

LLUÍS VIA.

PRIMAVERENCA

Acóstat més y miram! La Natura
que's revetlli al entorn, brindantnos pródiga
sas galas de color, de llum y essencias
pel sol d'Abril rialler afalagadas
ab besos fecondants, sonors y enérgichs!

De novellas aromas rublert l'ayre,
del lluny del lluny arriba, y ens compensa
d'aquell fret ab qu'ahir ens aplacava
amanyagantnos ab son alé tebi
com el sospir d' enamorada verge.

El Gran Conjunt en sa floral eterna
fins renaix se sent en el sér nostre;
y's distendeixen gratament els nirvis,
la sanch ardida per las venas corra,
y en un éxtassis dols, el cor batega
gaudint plácidament la nova vida.

Acósta't més! Y units els dos, glosemlo
aqueix poema inmens de la Natura.
Siguém, dins lo animat, dels que no abaten
las melangías febles. Y, confosos
en l'himne colossal que'l món entona
ab cants de llum y de color y flayres,
gosém, com tot lo creat, la vida espléndida,
y fem qu'arribi al cel la melodia
de nostres mots d'amor y nostres besos;
notas vibrants de la passió, que'ns torna
en inefable goig el mortal cástich
de viure esclaus de las terrenas lluytas!...

PERE MARTÍ Y PEYDRO.

IMPRESIONS

I

La impressió qu'he rebut avuy ha sigut tan
esborronadora, qu'ha regirat tot el meu sér.

La d'ahir va ésser dolsa, fresca, tranquila.
Figureuvos qu'era al mati; jo'm sentia bo;
tot me somreya; el meu esperit s'exteriorisa-
va per totas las meas potencias; me trobava
fort y decidit a lluytar, ab el convenciment
de que l'alegria existia. Fins hi havia mo-
ments que'm creya que totas las criaturas
eran felissas.

Els carrers eran mitj banyats de sol; un ay-
re frescal ben transparent y pur s'esbandia
carrers avall amanyagantme'ls polsos. Tot
dava goig de viure.

Al mitj d'un carrer, un noyet ben petit y
ben ros se refregava per terra jugant ab una
munió de formigas que fugian esveradas
d'una cosa terriblement feixuga y monstroo-

sa que'ls hi queya al demunt, amagantse pels
junts de las pedras y dessota'ls grans de pols.
Era'l ditet petit y tendre d'aquella criatura!

Jo'm vaig parar al seu darrera, y, abaixant-
me, vaig acariciar el seu cabell ros que que-
ya rissat y fi demunt de sas febles espatllas.

Ell se va girar sobtadament. Fixeuvos ab
la seva posició: la mà ab que atormentava
inconscientment á las pobras bestias, enlayre,
tota bruta de terra; l'altra descansava al de-
munt de las pedras del carrer, aguantant el
seu cos que s'havia girat cap á mi.

El seu rostre's presentava devant per de-
vant del meu, tot brutejat, però hermós á la
vegada. Els seus ulls blaus se movian joga-
ners, vius, y'm miravan extranyats, però sen-
se cap classe de temensa. El seu nas era prim,
els seus llabis somreyan.

—Per qué molestas á las formigas? — va-
reig dirli, endolcint la meua veu aspra tant
com podia. — ¿No veus qu'ellas també tenen
germanets y germanetas, y també jugan com
tu las més petites?

—Oy que no! — va fer ell, seguint mirant-
me de la mateixa manera.

—Oy que sí! — vaig afegir, alsantlo y fentli
un petó en el front enmascarat y amarat de
sol; y vaig continuar, tornantli á passar la mà
per la testa d'or: — Ja veuras: preguntáho á
la teua mare.—

Vareig dir aixó creyentme qu'ho era una
bona dona que desde'l portal d'una d'aque-
llas casas me mirava y somreya traslluhint la
joya que sentia per aquell infant.

Aquest va corre cap á n'ella fent petits
salts y tombantse endarrera pera mirarme.

Y va dirli:

—¿Eh, que no tenen ni germanets ni ger-
manetas ni jugan com jo las formigas? ¿Eh,
mama?

—¿Qui t'ho ha dit? — va contestarli, aixe-
cantlo d'una brassada y posant els llabis de-
munt de las galtas rojas del seu fill.

—Aquell senyor, — feu l'agradable criatura,
arrapantse al coll de la seva mare.

Y aquesta li contestá:

—Sí: també tenen germanets y germane-
tas y jugan com tu, y tenen casa.—

Jo vaig saludar á n'aquella dona, seguint
acera enllá amarat de sol y de frescor d'ayre,
y vaig sentir que li preguntava aquell noyet:

—Ay, ay! Es dir que tenen casa, y germa-

nets y germanetas, y jugan com jo, y... Escolta: ¿que també tenen *mama*?—

M'haguera agradat sentir la contesta, però'm sembla que no m'equivocaria dientvos que devia ésser un altre petó, fet al mitj dels llabis.

Tot el dia vareig pensar ab aquella hermosa criatura, tan felissa y tan tendra, abraçada fortament al coll de la seva mare, al peu del carrer, á ple sol y á ple ayre.

Y'm va semblar que'l món es tot bo y tot bell; qu'es ple d'ilusions, d'amor y de vida.

II

Avuy he anat al cementeri ab un amich. Pel camí s'ha posat á ploure y no'ns hem pogut arredossar en altra banda qu'en el dintell lóbrec de la entrada d'un panteó.

Hem parlat, y la nostra veu ressonava dintre la buydor misteriosa y negra que volta als morts, y hem deixat l'aixopluch dolentnos haver trencat el silenci sagrat d'aquell recinte.

Seguia plovent, y'ns havém colocat sota'l sostre atapahit d'un xiprer que destilava llágrimas com els sálzers y'ls eucaliptus que s'aixecavan al fons mitj esfumats y voltats de sepulcres.

Y'l'amich m'ha llegit un dels cants terribles de la *Divina Comedia*, y m'han fet un efecte esglayador aquells passatjes esborrables del foch etern que crema entre'l misteri de tots els morts corromputs é insondables del cementiri.

Més tart, quan marxavam d'aquella ciutat muda y eternament glassada, un dels severs guardians ens ha dit qu'aquesta mateixa tarde s'havia suïcidat un home en una d'aquelles vias llargas y silenciosas.

La impressió ha sigut forta; ell ho ha dit indiferentment.

Hem anat al dipòsit.

Seguia plovent. Per entre mitj dels barrots de las reixas, se veyia dormint profunda y eternament al suïcida sota la gran creu negra y á dins d'una caixa de fusta rústica sense pintar, plena de pols y d'aranya, voltada d'un misteri aterrador.

Unas moscas negras y fétidas volavan per demunt d'ell fent un rum-rum horrible.

Fixeuvos en la seva posició: la mà ab

que havia realisat la fatal idea estava alsada, el puny el tenia mitj clos; allí s'hi havia aguantat l'arma sinistre.

Aquella mà era blanca y morada; una mosca resseguia un dels seus dits enterchs.

Una de las dugas camas tenia'l genoll en la posició del caure; l'altra estava estirada completament.

M'he acostat, tremolant y ab el cap descobert, á la reixa.

Del seu rostre no's veyia més que una barba mitj grisa, y'l llabi tenia una ondulació extranya. Desde dalt del sostre's devia veure una ganyota continua y horrible...

Y'ls ulls... Prou, no vull dir res més!... Y'ls polsos... No, no, no vull explicarho!

Hem marxat. Mentres tornavam cap á la ciutat de la vida, ahont tot bull y la desgracia y'ls dramas s'hi desenrotllan, el meu amich m'ha llegit el Cant XIII del infern del Dant, que parla dels suïcidas.

Y veus aquí per qué las branques nuosas dels arbres del camí m'han fet por y me n'he apartat pera no tocarlas y no sentir una queixa esgarriposa.

Seguia plovinejant. El meu amich ha parat de llegir. Ja no s'hi veyia; la fosca ho anava embolcallant tot, escampant un misteri glacial que's despenia dels núvols.

Els gripaus y las granotas cantavan funebrement continuas.

Els xiprers esbarriats pel camp, y'ls allunyats, compactes, confosos y punxaguts del cementiri, assenyalavan la immensitat dels espays.

Un silenci 'intens y gelat s'extenia entre'l soroll monoton de la pluja y la remor sorda de la mar grandiosa.

Y vetaquí qu'allavors m'he recordat d'aquell infant que vareig veure ahir ple de vida, á la claror del sol, y he tremolat pel seu demá, pel meu y pel del meu amich...

Qué sé jo... qui sab... passan tantas cosas!

Mentres faig viure en el paper aquestas impresions, una por extranya invadeix tot el meu sér... Del seu rostre no's veyia més que una barba mitj grisa, y'l llabi tenia una ondulació extranya... Desde dalt del sostre se devia veure una ganyota continua y horrible!...

Qué fret y mut hi deu estar, ara, en la soletat del dipòsit!

No sé per què, però ara m'espanta la fosca del meu quarto, que s'arrapa per las parets ahont no arriba la llum que crema... Quan aquesta llum serà apagada, creguéu que clouré bé'ls ulls y'm taparé ben bé ab las robas del llit...

Quina por que'm fa'l somni!

RAFEL NOGUERAS Y OLLER.

SOMNI

Era una sala gran, inmensa, blanca, abovedada y ab una portella que's tancava d'un modo extrany... Jo m'hi trobava al mitj, ensopit per una xafogor pesanta...

Com una boyra, atravessà la portella un espectre que m'era conegut: era un amich meu, ab qui acabava de sopar, y estava format per un fluhit á través del qual jo veyia infinitat de tacas, de formas diferents, més ó menys foscas, que s'escampavan per tot ell donantli un aspecte repugnant. Però'm mirava de fit á fit, y com que jo no'n podia fugir, varem parlar, y segons de lo que parlavam, las tacas se movian acostantse ó allunyantse del cor.

Al cap de poca estona varen entrar altres dos espectres que també vaig conèixe al moment: eran mos germans. Tacas semblants á las del primer omplian sas formas; jo'n veyia de molt grossas y negras, y algunas fins me feyan gracia.

Segui la conversa, y una nova boyra entrà per la portella. Era'l meu pare, y també vaig observar las mateixas tacas negras...

Tots continuarem parlant. La conversa era pesada, y las tacas que voltavan el cor feyan esforsos y extranyas evolucions pera no acostarse á la boca, lo qual se traduhia en paraulas ampulosas y sense sentit.

De dintre la sala, d'allá á la vora meu, s'alsá un altre espectre. Diferent dels demés, m'era extranyament desconegut. No li vaig veure cap taca; instintivament el trobava bonich, y crech que vaig sentir simpatia per ell. Estava silenciós, y tan arrapat á mi, que ab certa por li vaig preguntar:

—Digas, ¿qui ets? ¿qui ets tu que semblas pur?—

Y una veu fonda y burleta'm respongué:

—Soch tu mateix!...—

Y'ls espectres, reyan de molt bona gana, repetint:

—Pur!... Pur!...—

CARLES CASAGEMA.

BIBLIOGRAFIA

A QUOI TIENT L'INFERIORITÉ FRANÇAISE, per LEON BAZALGETTE. (1)

L'obra que porta aquest titol y que'ns ha sigut enviada, es l'obra d'un escriptor serio, dels més serios de la nova generació que puja á Fransa.

En Leon Bazalgette es ben conegut á Paris. Va sacrificar la seva fortuna á la creació d'un periódich, *Le Magazine internationale*, en el qual hi poguessin escriure gent de todas las nacions y de todas las ideas, ab tal de que'n tinguessin; es á dir, ab tal de que fossin originals, ab tal de que fossin ells mateixos. La máxima passiva dels antichs *Nosce te ipsum*, ell la va fer activa: «*Sigas tu mateix*», es á dir, «*tingas personalitat propia, y serás algú*». Tal era la divisa de la seva revista. Y al dir de la seva, també podriam dir *de la nostra*, ja que ab alguns altres amichs de varias nacions, també varem col·laborarhi. La redacció de *Le Magazine* era un verdader centre supernacional. Allí s'hi reunian inteligencies de todas las nacions, però de las que buscan superiorisar las sevas patrias respectivas, y convergir á un ideal humá, superhumá, qu'estigui per dessorre de la mesquina idea qu'emana sols del lligament del territori ó de la llengua. «Perque un s'enorgulleixi de perteneixe á una nació, es precis qu'aquesta hagi fet molt per superiorisar á tots els homes». Aixó'ns deya un company de redacció, nascut á Flandes.

Peró'ns apartém del propòsit. Torném á nostre autor. Aquest descendeix d'una familia protestant del mitjdia de Fransa, y, llati de rassa y de cor, examina la qüestió de conciencia que's va resoldre á Europa al fi del Renaixement. El Protestantisme volia que dins del món cristiá hi predominés l'individualisme; que cada qual pogués pensar per si propi sobre las sagradas escripturas; en fi, plantejava la qüestió del lliure examen, en-

(1) Un volúm en octáu. Librairie Friboscher — Paris — 1900.

cara que dins de la religió mateixa. En cambi, el Catolicisme volia que tothom s'atengués a las Definicions dels Sants Pares, dels Concilis, dels definitoris, etc. Es a dir, imposava las interpretacions ja totes fetas, y matava'l pensament en qüestió de consciencia, donchs la llibertat de pensar era per ell la heretjia triomfant y el fi de la religió.

¿Qui tenia rahó? Tots dos. El Catolicisme era lògich sostenint que'l pensament era una heretjia (1) y que la llibertat de pensar matava'ls dogmas, com prims caixons que no podian contenir l'esperit en moviment sense qu'esclatessin.

Y'l Protestantisme tenia rahó també, venent la qüestió del costat humá. Si hi ha un sol Deu qu'ho ha fet tot, sa millor manifestació deu ésser l'intelecte humá, sobre la terra; donchs, no se li pot privar de remontar fins al Verb divi d'ahont dimana; y dongui'ls resultats que vulgui, aquests deuen ésser respectats com d'emanació divina.

Aixis, l'autor veu qu'en las nacions que hi ha preponderat el Catolicisme, els caràcters son molls, atrassats, reaccionaris. L'esperit de mort hi domina. Els esperits son apocats, quan se tracta de abatre ó discutir dogmas. Els homes hi tenen ànima d'esclaus, y fins alguns quan s'emancipan conservan els mateixos defectes de quan obehian cegament al dogma y prenia las opinions ja totes fetas. En cambi, en els països protestants, s'ha accentuat la personalitat humana. L'individu s'ha fet fort, y'l pensament ha sigut sàtira. Una gimnástica del pensament y un deslliurament de voluntat ha sigut la conseqüència de la Reforma. Vegis, si no, la rassa anglo-saxona y la germànica com preponderan. Vegis, si no, com Hungria, Polonia, Italia y Espanya, tenint grans condicions naturals, han quedat las unas vensudas, las otras atrassadas, incapassas de regenerarse per si solas algunas d'ellas. Y passant a Fransa, en que s'han quedat las dugas sectas en peu, l'autor creu que'ls defectes de caràcter de la seva nació depenen del predominio del Catolicisme, com a l'Alemanya'l triomf li ha dat la supremacia del Protestantisme.

Per ell, els llatins son superiors, ó iguals al

menys, com a rassa, als germànics y anglosaxons; però'ls ha perdut, rebaixat y fet una segona naturalesa paralitica y de vida descendent, la disciplina catòlica; es a dir, que son decadents per adaptació, no per organització originaria.

Partint d'aixó, examina l'autor els orígens de la revolució religiosa que va succehir al Renaixement, y troba qu'en el Mitjdia, com al Nort, tothom estava ja cansat dels dogmas catòlics, y de la Iglesia, fins els primers personatjes de la Iglesia. Al Mitjdia la continuació de la heretjia albigenese y'l retorn a la Naturalesa; al Nort la necessitat de sinceritat, y l'odi a la corrupció papista.

Opina l'autor que si Francisco I hagués ajudat la Reforma com va ajudar al Renaixement, y que si Enrich IV no hagués transigit ab alló de que *Paris bé val una missa*, la Fransa hauria pres la devantera de la Reforma, y en lloch d'un metodisme fret y bíblich, com el dels inglesos, hauria extés una llibertat d'interpretació més feconda, perque hauria anat acompanyada del nostre temperament artístich ab tendencias vitals, tal com s'havia ja iniciat entre'ls provensals la tendencia albigenese.

Creu qu'ha sigut complis del Catolicisme, en aixó de rebaixar els caràcters y empetitir els enteniments, la Monarquia absoluta.

Veü després la Revolució venint a obrir pas a la llibertat d'esperit, però creu funest y equivocat el jacobinisme. Es un'altra imposició de lo absolut baix altra forma y a forsa de sanch, d'assassinat legal, y aixó porta l'Imperi. L'autor acaba ab una ressenya històrica del moviment polítich francès d'aquest sigle, y veü sols la salvació de la Fransa, com la dels altres països llatins, en l'enrobustiment de la inteligencia y de la voluntat, creant poderosas individualitats sense preocupacions, fortificadas y enaltidas per la Ciencia y l'Art, tendint a la superioritat de la lliure evolució vital sobre la terra.

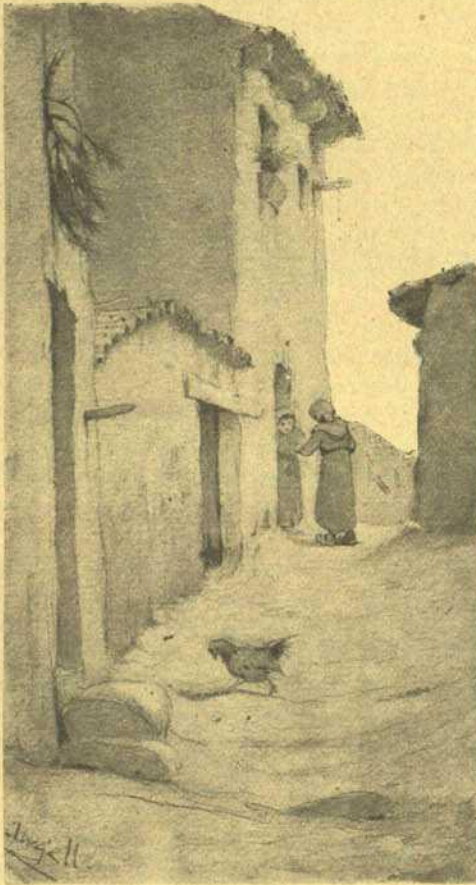
Es un'obra aquesta que no dubtem en calificarla d'una de las més serias qu'han sortit en aquest fi de sigle, y encara que molts de las opinions emesas en ella siguin discutibles, no deixan d'estar fundadas sobre estudis serios, y de portar unas tendencias molt laudables.

POMPEYUS GENER.

(1) *Heresis* en grech significa *opinió propia*.

MATINAL

Ab tanta por anà en Cisco del Cluvayés a deixar l'acostumat ramell de gallarets y capblaus á la finestra de la Teta del hostal, que, degut als tremolins y al estat nirviós en que's trobava, al baixar del pujador del porxo se li esllabissá una pedrassa movent tal terratrémol que, ab tot y ésser molt dejorn encara, esvalotá al galliner fent fugir esparverada l'aviorám, organisant un concert de *cacacatas-cas* y *clochs-clochs* que per cert feu estremir á la Paula del Vernet, que tornava en aquell mateix instant de regar l'hort. La pobra vella s'acostá al portal de cal Llorençó, ahont s'estava la Quiconá observant de quina part podia sortir aquell terratrémol.

—Y donchs ¿qué redimontri hi ha al pati del hostal que las gallinas ja moguin xaranga? ¿Vols t'hi jugar qu'algún lladregot ha saltat el muralló?

—No, Paula, no...

—Si, si, dich jo; mira qu'ahir cap al tart pujaren de Susqueda una tocada de gentota, no sé si son gitanos, qu'han parat casa sota'l pontarró dels Brachs, y aquesta gent, cregas, Quiconá, que sols viu de la rampinya.

—¿Voléu dir que será aixó? —

En aquell mateix moment, per las feixas del quintá, al cap del poble's vegé passar á n'el Cisco ab la barretinota á punt d'escaparli de la testa y la faixa penjant, suhat, boy corrent com que un diable l'empaytés.

—Ay, bon Deu! Ja entench el misteri! — feu la Paula del Vernet, bon punt ovirá'l minyó estemordit fugir astorat camps y feixas á través. — ¿Vols creure que será cosa de la mossota del hostal?

—Vaja, no parléu més; ja ho entench. Aixó será que'l Cisco, que segons diuhen n'está prenat, haurá anat á fer petar la xerrameca ab ella, y al bo de la festa'ls haurá comparegut l'hostaler, qu'está d'alló més gelós de la seva Teta, y miréu, tot fugint el bordegás ha mogut el rebombori.

—Tindrás tu la rahó... pro no sé... me sembla que no es tal com tu dius, perque veurás: per trobarla trencant nous, no hauria pas mogut tot aixó, ja que sempre li ha de veure xerrant ab baylets, y si no li agrada, mira, ja sab qué li toca: plegar l'hostal; ó del contrari posar la mossa dintre una escaparata y aixis solament la podrà mirar ell. Lo que'm sembla á mi es que devian ésser dos... ó tres, els que la rondavan, y entre ells s'haurá mogut bronquina y, naturalment, de fressa no podia mancarne. Endemés, qu'es una mossa que porta molts pardals al cap y s'alaba de fer anar en renóu á la fadrinalla.

—Bé, si, pro cal que's bellugui si's vol acomodar, perque aviat el temps li passarà; ja t'el seu feixet d'anys... Leri, leri, en deu portar una trentena.

—Si no una trentena, per aquí deu anar. Deu ésser del temps de la meva gran, y, mira, ja la tinch casada y enmaynadada, y poch li enveja res á la Teta del hostal; y tant que s'escatien quan las empenyan els mateixos intents de rumbejar y engrescar fadrins.

—També s'aprofitá durant el fadrinatje la vostra; pro mira, ara t'el brau á la sinia y ella no s'ha d'escarrassar gens ni mica...

Cuydarse de la canalla y menar el rem de la casa, que no du pas gayre trasvals; total son quatre cucas. Altrament, tornant ab la Teta, me sembla que tindrà mala fi aquesta minyona. Miréu: aixó es un dirvosho á vos: l'altre dia crech que'l Rector la enviá á cercar pera sermonarla; no sé qué hi hagué ab el xicot del Tricó.

—¿Vols dir, Quiconá? ¿D'hónt ho has tret?

—Deixeuho corre; ho sé per bona banda. Sobre tot no'm descubriu.

—¿Vols callar? Buiranga, ves si diria res! *Paraula dita, boca cusida.* Per res del món, passi lo que passi, eixirà tal secret.—

Llarga estona hauria durat la conversa si no las hagués fet separar el fresseig de picarols dels matxos del hostel que'l mosso guarnia per anar á desemboscar.

—Vaja, aném. Adéu, adéu, Quiconá, que tinch d'arreglar l'esforsar pels homes y'l temps passa.

—Ab Deu siáu, Paula. ¿Que vindréu al Soler en havent dinat?

—Tantseval! —

Al poch rato d'ésser fora las dugas donas, eixi la Teta tota xiroya ab el pomellet de gallarets y capblaus al pit, cantant boy escotorida mentres regava'l carrer. En aquell instant passá'l Cisco pel regueró de baix y se la mirá embadalit, mentres ella's treya'l ram de demunt del pit y se l'acostava als llabis besantlo febroseca.

La campana de la parroquia tocá la oració matinal ab el rebat de missa primera, y la Teta, agafant la caputxa, ajustá la porta y feu via á la iglesia.

El jorn era clar y seré. L'aucellada estava al bo de llurs canturias; una flayra de bosch omplenava'l carrerot per hont trescava riamera y gojosa la donzella vistosa, y'ls jornalers feyan via als camps, qu'eran al bo de la granada.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

Dibuix de M. Urgell.

MARINA

Com un llensol vorat de randa blanquinosa,
la blava mar calmosa
s'extén sobre son llit de flonja arena,
cantant mandrosament una cansó;

el sol, que's va amagant darrera la carena,
la esmalta ab bolvas d'or del seu darrer petó.

El blau somniador del firmament tot lliu
s'esblayma poch á poch y's torna gris
al endinzarse en l'aygua reposada;
y l'aygua, reflectint el blau del firmament,
s'hi abraça dolsament,
com la nuvia gentil enamorada.

Ensá y enllá's perfilan en bella escampadissa,
com borrallons de gebre qu'envernissa
d'hermosa llum un raig amorosench,
navilis ab sas velas desplegadas
fonentse entre las boyras esfumadas,
que clouhen l'horitzó ab un vel grisench.

A frech á frech d'hont l'aygua's descapdella,
brandeja un llahutet com un bressol,
empés pels cops de rem que besan l'on,
y al ritme d'una dolsa cantarella
que un mariner entona
sentat vora'l timó, de cara al sol.

Y's forma al seu darrera, semblant á un entredós
teixit ab fils d'argent, un solch d'escuma blanca
que s'obra, riu y's tanca,
perseguint pas á pas al bot calmós:
y'ls rems al aixecarse de l'aygua qu'han besat,
escampan diamants á bell ruixat.

El sol mitj amagat dardeja raigs de foch:
apar una custodia fonentse poch á poch
darrera del sagrari;
la nit, en tant, s'aboca recelosa
y aixampla per Orient sa túnica negrosa,
covant en sas entranyas la pau d'un santuari.

Y'l cel se va enfosquint,
y sa esposa, la mar, el va seguint
dèixant son vestit blau per un vestit de dol;
y al cel surt una estrella,
y ensemps al fons del mar hi riu la imatge d'ella,
gronxantshi com l'infant en el bressol.

Y amortallat per la foscuria trista,
de xich en xich se va perdent de vista
dels barcos llunyans el blanquinós contorn...
Ja dolsa quietut al món envolta...
tan sols la mar rondina, com si cantés l'absolta
á la mort hermosíssima del jorn.

LLUÍS GISPERT.

PLANY DE TARDOR

PER STÉPHANE MALLARMÉ

Desde que Maria m'ha deixat per anar-se'n a un'altra estrella, (¿quina? ¿Orió, Altair, ó tu, verda Venus?) sempre m'ha plagut la soletat. Si n'he passat de llargas diadas, sol, ab el meu gat! Sol, vuy dir sense un ésser material, y'l meu gat es un company mistich, un esperit. Donchs puch dir qu'he passat llargas diadas sol ab el meu gat, y sol ab un dels últims auctors de la decadencia llatina; perque desde que la blanca criatura no existeix, extranya y singularment, he estimat tot lo que's resumeix en aquest mot: cayguda. Aixís la meua estació preferida del any es la dels últims jorns esllanguits del estiu que precedeixen immediatament la tardor, y durant el dia'm passeio á l'hora en que'l sol reposa avans d'esvanirse, ab raigs de coure groch sobre las parets grises y de coure roig sobre'ls vidres dels finestrals. Aixís mateix la literatura á la que'l meu esperit demana una voluptat, es la poesia agonitzant dels últims moments de Roma, sempre que no respiri la proximitat rejuvenidora dels barbres y no barboteji'l llatí infantilvol de las primeras prosas cristianas.

Llegia, donchs, un d'aquests aymats poemas (quals cubiertas adobadas tenen pera mi més atracció que'l color rosat de la joventut), y enfonzava una mà en el pellatje del pur animal, quan un'orga cantá, llánguit y melangiós, dessota la meua finestra. Cantava en el gran passeig d'albas quals fullas me semblan foscas fins per la primavera desde que Maria hi ha passat, entre ciris, per última volta. Si, en veritat, l'instrument dels tristos: el piano espurneja, el violi omplena de llum las fibras esqueixadas, però l'orga, en el crepuscul del recort, m'ha fet somniar desesperadament. Tot murmurant un ayre alegrement vulgar, qu'omplia'ls barris de joya, un ayre antiquat, banal. ¿Per qué la seva tornada m'anava á l'ànima y'm feya plorar com una balada romántica? Jo la fruïa lentament y no l'he pensava un sou de por de distreurem y d'apercebir que l'instrument no cantava sol.

Traducció de
G. ZANNÉ RODRÍGUEZ.

BRETON CONTRA WAGNER

Un dels homes més funestos de l'actual generació de músichs espanyols, don Tomás Bretón, l'ilustre autor de *Los Amantes de Teruel*, de *Garín* y de *La Dolores*, se'ns ha permès certs *desahogos* en un folleto que probablement no coneixen nostres lectors y que, no obstant, mereix ser ben conegut y millor comentat. Varem prometre que li faríam els honors que's mereix, y ara que'ns vaga aném á cumplirho.

La obreta que'ns ocupa porta per titol *La herencia de Wagner*, y son autor es un músich andalús anomenat Martínez Rucker, el qual, després de parlar per compte propi, s coloca sota la paternal protecció del gran Bretón, y aquest aprofita la ocasió pera donarse *bombo* ell mateix en un *Introito* que va al devant del folleto. Com que en dit prólech don Tomás fa seu tot quant diu el músich andalús, nostres comentaris han d'anar dirigits á tots dos, majorment quan pel senyor Martínez Rucker (molt conegut á casa seva), no'ns hauríam molestat en agafar la ploma.

L'autor surt en defensa dels cultivadors del art musical que no's deixan convence per las tendencias modernes de la escola germànica, lo que avuy constituheix un dels assumptos *musicológicos* (!) més palpitants. Naturalment, al parlar de Wagner no pot deixar de calificarlo de Lutero de la música, y ens diu que sa música no pot atraure, ni entusiasmar, «cuando se admiran sus artificios harmónicos ó contrapuntísticos con el frío cálculo del cerebro». Nosaltres ja fa temps qu'ho pensavam aixó, però no trobavam la paraula, puig realment hi ha ximpleries que sols en castellá resultan ben dites.

El wagnerisme es, segons ell, una «moda *intelectual* del espíritu» y avuy aquesta *moda* «califica de decrépito á lo clásico, cursi á lo romántico, rancio á lo efectista, creyendo haber encontrado su ideal en lo que ha dado en llamarse la *idealidad positiva* de Ricardo Wagner». Al senyor de la *idealidad positiva* (?) hem de preguntarli ara: ¿ahónt son els més entusiastas admiradors dels clàssichs y dels romántichs de bona lley, sinó entre'ls verdaers wagneristas? ¿Qui més que Wagner va enlayrar com ningú l'obra de sos predecesors? Ahónt fora potser la *Novena* de Beetho-

ven si no l'hagués desenterrada'l mestre de Bayreuth?

Segueix deplorant que la música, devent ser objectiva, s' vegi convertida en *abstracta* y *subjectiva*, y evoca'l testimoni de Mozart y de Berlioz pera demostrar que «la música no debe jamás herir el oído. Aún en las situaciones más violentas y horripilantes debe satisfacerlo». Per manera qu'aquest escriptor, vehí de l'Àfrica, en qüestió de wagnerisme encara pensa á l'*africana*, calificantlo de música del soroll y dels efectes, cosa que no pot ja avuy acudirselhí á cap inteligencia mitjanament educada. Aixó era fa més de trenta anys, senyor Rucker, y per tant, vosté va molt atrassat. A pesar de viure á Andalusia, ja podia saber que avuy sols té'l valor d'una curiositat històrica aquella famosa caricatura que representa á Wagner foradant ab una escarpa y un martell l'aparato acústich del públich. Y per altra part, pot parlar de *herir el oído* el que defensa al autor del *duo* del tercer acte de *Garín!*

Més avall trobém aquest *suculent* párrafo:

«¿Triunfará por completo con el transcurso del tiempo una escuela que se admira, pero que no se siente? Creemos firmemente que no, porque el arte dejaría de ser tal para convertirse en artificio». Bueno, donchs si vosté s'hi empenya, per mi que no triomfi.

Després *se las echa* d'indulgent y ens fa tot un elogi de Wagner, puig «no por eso dejamos de reconocer las preeminentes cualidades de hombre tan extraordinario». Si; quan fou mort lo combregaren. Fins arriba á dir que «transformó la faz del arte» y té la tranquil·litat de considerarlo «digno sucesor de Rossini (!) y de Meyerbeer (!!)

El *maestro* Rucker es dels qu'en las obras de Wagner no hi saben veurer la melodia en lloch, precisament perque no s'hi presenta á glops, ni á tall de *rondó* ó de *cavaletta*. Citarém, perque ve al cas, una discussió que varem sentir set anys enrera en el Real de Madrid, durant un entreacte d'*Els mestres cantors*, entre un torero y un senyor molt empolaynat, dels que traganen tres ó quatre títuls y una dotzena d'apellidos. Criticava'l senyor de preu l'obra y son autor, fins al punt que, irritat el torero, exclamá: «*Miuztè que tiè... pelendenguez* decir que aqui no hay melodia, cuando Wagner *ez el amo* de la melodia!»

Cóm podia imaginarsho aquest gran músich arribar á veures defensat per un torero! El fet es rigurosament històrich.

Seguim ab el *torero*, es á dir, ab el *maestro* Rucker. Ens diu un xich més avall que «los que se esfuerzan en vano por apagar la eterna luz de la melodía caminan al caos». Quina floridesa de llenguatjé! Quina *nitidès!* Decididament: el castellá pera certas cosas es insubstituible.

S'extén després en consideracions sobre la moderna escola germànica, «más física que psíquica»; critica las tendencias dels nostres compositors qu'en ella volen inspirarse, y condemna que'ls músichs espanyols puguin admétrela.

Per ell, «el wagnerismo representa la revelación de una raza que no es la nuestra. Su labor es profundamente filosófica, matemática, hija del frío cálculo. ¿Cómo, pues, intentamos asimilarnos una forma de arte que no encarna en nuestro modo de ser y de sentir?»

Es precis, donchs, buscar qui'ns reveli aquesta nova forma del art musical; y en efecte, el *perspicás* Martínez Rucker la troba tot seguit en el mestre Bretón. Diu qu'aquest compositor va manifestar *no ha mucho* al autor del folleto que César Frank, Richard Strauss y altres *neulas* semblants eran uns exagerats. Per aixó'ns recomana en Martínez que pera fugir dels que *arrastran al arte por un camino de perdición*, girém nostres ulls á «Bretón en España, Saint-Saëns en Francia, y Verdi en Italia». Ara agáfinse: «Gracias á los autores del *Otelo*, *Sansón* y *Dalila* y LA DOLORES, sabemos cómo debe ser la música del presente». Y tant que *lo sabemos!*

Perdoni'l lector, però no podém resistir á la tentació de copiar el párrafo final:

«Los amores metafísicos de *Triston è Isolda*, los misticismos de *Parcifal*, engendrados bajo la acción de una temperatura glacial y de un cielo siempre brumoso, se fundirán al calor del espléndido sol que ilumina nuestro suelo.» (!!!!)

Aqui si que sobran els comentaris.

Ab aquesta trascendental y terrible *sentencia* acaba la *suculenta* elucubració d'aqueix *set ciencias* que'ns ha sortit allá baix á la *sierra* de Córdoba. Ara figurinse lo que deurán ser las produccions d'aqueix talent igno-

rat qu'en Bretón ens ha descobert en el prólech de sa obra, puig ens diu que «compone música sin cesar». Casi bé es qüestió de fer un viatge a la terra dels gitanos pera sentirne algún tros, y torejarlo després en las columnas de JOVENTUT.

Tot aixó no fora res si l'engendro no portés altra firma que la d'un Martinez. Però com ja hem dit al comensar (y aixó justifica el titol d'aquest escrit), en l'obra hi figura també la firma del *eminente maestro* don Tomás Bretón, qu'escríu un prólech presentantnos a n'en Martinez Rücker, en qual prólech califica «el presente admirable estudio de alta critica que no titubearia en llamar trascendental».

Diu després en Bretón que:

«El autor, preocupado por la influencia wagneriana y sus consecuencias en nuestros artistas y públicos (quina *sans façon*, senyor don Tomás!), *roba al descanso* horas precisas para escribir el presente folleto con el noble propósito de contener a unos y otros en la peligrosa pendiente por que caminan, al fin de la cual *podiera haber un abismo.*»

Se'n burla també «de los que han ido a *Beireuth* (?)» y sosté que «la influencia de Wagner es un peligro que se hace notar más en los compositores barceloneses que en los madrileños; pero a la larga el peligro desaparecerá, porque... nuestra naturaleza prefiere un Murillo a cien Dureros.»

Arribem al moment suprem. Després de sentar els *resultandos* y *considerandos*, nostre jutje suprem é inapelable falla que:

«WAGNER PASARÁ COMO PASÓ ROSSINI,

y *vendrán otros genios*», que no poden ser altres que don Tomás Bretón y'l seu sagristá en Martinez Rücker.

Hem vist cosas increíbles, però com la barra de don Tomás cap. Ell, el compositor de menos conciencia artistica que coneixem, el músich qu'ha enganyat més a nostre públich donantli gat per llebra, el que sense miraments ni pudor artístich ha anat a pendre materials de tota mena en el camp wagneriá, sortirnos ara renegant del mestre de Bayreuth!

En el terreno de la composició musical, al ser comparadas unas obras ab otras, las analogias ó semblansas entre ellas se califi-

can de diferente manera: una cosa es inspirarshi y altra cosa es *pendreho*. Donchs bé: en Bretón no es pas dels que s'inspiran, sinó dels altres.

Desde *Tannhäuser* a *Parsifal*, aquest mestre hi ha espigolat lo que li ha semblat millor, però sempre fentho ab els peus. D'exemples en podem citar a dotzenas, y quan vingui la ocasió no deixarem de ferho. Que tornin a fer el *Garín*, y veurá nostre públich (ara que ja coneix, encara que destrossats, *La Walkyria* y *Tristan*), d'ahont han sortit las missas. Y'l dia que sentin *Siegfried*, ja la trobarán aquella sortida de sol del segon acte del *Garín*.

Está clar que a don Tomás no li convé que'l coneixement de las obras de Wagner s'extengui per nostra terra. Per aixó ha escrit lo qu'ha escrit, pensant que'l públich sempre será tan ignorant com quan se tornava mitj boig ab el *duo* de *Los Amantes*, quan l'alsava fins al cim de la gloria per una sardana que no es tal sardana, ó quan s'havia d'implorar la forsa pública pera contenir la gentada que's malmestia per presenciar l'estreno d'una jota tan buyda de sentiment com enfarfegada de soroll.

Un temps era quan el compositor salamanqui reservava a Barcelona las *primicias* de sas obras. D'allavors ensá'ls dramas musicals y'ls concerts l'han espavilat bastant a nostre públich. Sa última òpera *Raquel*, estrenada ab tanta fredor a la Cort, encara ningú s'ha amohinat aqui pera representarla. Vingui ara ab ella, don Tomás, y preguntí a sa estimada Barcelona «di si es verdad que me quieres». Ja veurém lo que li contesta.

Entre tant, creyém haver contestat prou als *desplantes*, falta de respecte y mala fe que trobém en el folleto que'ns ha ocupat.

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

NOVETATS

SERPENTINA.

La companyia Thuillier, qu'ha actuat prop de dos mesos en el teatre de Novetats donantnos a coneixe las obras qu'estrená a Madrid l'hivern passat, s'ha despedit del públich barceloni després d'estrenar un'obra lleugera

del mateix gènere de *El Director general*, ab que comensá la campanya.

Serpentina's titula, y es original de don Rafael Coello. Més qu'enjogassada comedia d'entredó, que tal pretenia sens dubte l'autor, *Serpentina* resulta un *sainete* bort en tres actes, ab marcada tendència á imitar els procediments dels *vaudevillistes* francesos.

El gènere cómic lleuger permet als autors grossas llibertats, tan per lo que respecta á la verosimilitut d'argument y de construcció escénica, com á la veritat psicològica en la pintura de caràcters y lluyta de sentiments; però, á cambi d'aqueixas facilitats, es tal volta'l més exigent en quant á la originalitat, no ja sols en la concepció, sinó també en el modo de desenrotllar la intriga y en la varietat de recursos é incidents que, complicant l'acció, mantenen al públich en tensió constant. Las situaciones més imprevisas y menys esperadas, las equivocacions y mal-entesos inicials que son causa després d'altras equivocacions y mal-entesos, lligantse y sostenintse per medi d'una acció senzilla, encara que sigui poch humana, son el secret dels autors cómichs d'ingeni que saben explotar la bona fe y candidesa d'un públich poch exigent y que sols demana que'l fassin riure.

Serpentina, que té moltas condicions (acció senzilla y clara, vivesa de desenrotlló, diàlech curt, etc., etc.,) resulta mansa y fins pesada per faltarli la condició essencial: la originalitat. Res, absolutament res de lo que hi passa es nou. Escena per escena, situació per situació, personatjes y fins frases y tot, el públich ho té ben vist y conegut, de manera que á n'el senyor Coello li passa lo pitjor que pugui passar á un autor cómic, aixó es: que quan ell hi arriba, el públich ja'n torna; y un autor sempre deu arribar el primer.

Ni tan sols en acudits y xistes, que tan necessaris son en aqueixas obras, demostra'l senyor Coello aquella espontaneïtat é ingeni que tapan en ocasions altras faltas.

En la execució sobressortí la senyora Pino, que decididament per aquest gènere va molt bé. Els demés, discrets ab prou feynas.

QUO VADIS?

Quo vadis? es una extensa novela original d'un autor polach, Henryk Sienkiewicz,

qu'ha arribat á obtenir merescuda popularitat en son país y en altres d'Europa.

Entre sas numerosas obras, aquesta es la més celebrada, no sols pels erudits que troban en ella una reproducció gráfica y justa d'un período històrich interessantíssim, sinó també pels profans de poca cultura que, prescindint de la veritat històrica, s'accontentan ab las emocions fortas que no escatima l'autor portat per sa imaginació exuberant.

Quo vadis? es la historia, més ben dit, la apologia del Cristianisme en el período en que s'empenya la lluyta decisiva entre'l degenerat y corromput imperi romá, que s'apuntala al caure en la forsa de sas legions invictas, y aquell altre imperi inmaterial, format per las legions de la Fe, que s'aixecan amenassadoras en la passivitat de sos principis d'amor y caritat.

Lo que fa més interessant y sugestiu el llibre d'en Sienkiewicz, es la doble personalitat en que l'autor se manifesta. Al costat del apóstol y fins del fanátich cristiá ab tota sa fe y sa fogositat irreflexiva, s'descubreix l'artista apassionat ab tota la poesia de son refinat temperament. Aixís veurém com per una part s'entusiasma describint ab forsa sentiment las reunions dels cristians en el cementiri de Ostiano y las persecucions y martiris que sofreixen en els circos romans, mentres per l'altra s'exalta relatant las disbauxas de Nerón en son paláu, ó'l quadro horrorosament sublim del incendi de la gran ciutat malehida. Com apóstol, presenta en tota sa senzilla serenitat el quadro d'una familia cristiana y dibuixa ab cert candor tipos tan interessants com Sant Pere, Pau de Tarsia, Crispus, Ursus y Lizia; com artista, tal volta inconscienent, retrata ab més vigor y més poesia encara la vida íntima d'un patrici, y ab tota la inspiració santa pinta tipos grans en sa degeneració com Petronius, l'escéptich refinat, adorador de la Vida y artista del Plaher; com Nerón, la fera d'instints sanguinaris, de voluntat débil, histrió del Art y escláu de passions miserables; com Tigallinus, servil adulator; com Chilon, el grech traïdor, rencorós y avaro; com Eunicia, la esclava gentil per qui no hi ha més que un Deu y aqueix es son amo; com Popea, Viniçius, etc., etc., tots ells estudiats ab un amor y un coneixement del cor humá admirables.

Tot això desenrotllat en una sèrie de quadros descriptius de las costums y usos de totes las classes socials, ab un vigor de pinzellada, ab uns tochs tan gráfichs y un esperit tan clarividènt, que sembla que l'autor hagi viscut en aquells temps.

Fins per las ànimas senzillas el llibre no's fa pesat, perque, formant la faula que dona lligament à l'acció, s' desenrotllan els amors idilichs de la verge histèrica y sentimental Lizia y'l noble patrici Vinicius, honrat d'instins, mes dèspota per educació. Y la imaginació del autor se manifesta sempre, y troba mil recursos pera mantenir en constant tensió l'esperit del lector senzill, que fascinat el segueix per las regions de la fantasia.

D'aquest llibre n'ha fet una reducció en italià pera'l teatre, en Silvano d'Arborio, qu'es la que representa à Novetats la companyia dramàtica de M. Lombardi. La reducció es feta à consciència, y'l seu autor demostra tanta habilitat com respecte al original. A pesar d'això, al gros públich no li resulta, y la rahó es senzillíssima. El gros públich está format per aquell mateix lector d'ànima senzilla à qui sols la faula y'ls incidents que la complicitan logran emocionar. Enclosos els romàntichs amors de la parella suggestiva en unas quantas escenas aisladas, aqueix públich segueix distret y ab dificultat l'acció dramàtica que més l'interessa, y com aquesta no's presenta ab tot el relléu y precissió que voldria, ben prompte's cansa y's predisposa al aburriment. No se'n sab fer càrrech de que aqueixa faula es lo de menos, y lo esencial els quadros gráfichs de costums, usos y tipos d'altres temps interessantíssims, perfectament presentats pel senyor d'Arborio. Y aixis veyém que quadros tan hermosos com el suïcidi de Petrónius, y personatjes tan suggestius com Petrónius, Nerón, Eunícia, Chilon, etc., el deixan fret, puig no arriba à capirlos en tota sa exuberant humanitat.

Mes bona part de la culpa, per no dir tota, no es pas seva, sinó dels actors y de la mala presentació que cab à l'obra.

Excepció feta del senyor Lombardi, la companyia deixa molt que desitjar. Parlan à crits altissonants y sens expressió, arribant à tocar alguns (per exemple'ls que fan de Nerón y Chilon), els limits de la caricatura.

Tal es l'afectació ab que declaman y's mouhen. En cambi, el senyor Lombardi, qu'es artista de debó, fa un Petrónius admirable, matisantlo ab detalls de mimica y de dicció ben intencionada que demostran el seu talent y'l domini que té del hermós tipo que representa.

La presentació escènica es indigna, no ja de l'obra, que requereix gran espectacle, sinó d'un públich que com el barceloní está acostumat à veure aquesta classe d'obras perfectament posadas.

Aquellas decoracions tan pobras y deslluïdas, aquell incendi de Roma tan mesqui, aquella disbauxa en el paláu de Nerón tan casulana, aquella aparició del Crist tan *acromada*, aquells trajos y mobles de tan poch gust y tan impropis, son suficients pera justificar la fredor ab que'l públich rebé l'obra d'en Sienkiewicz.

EMILI TINTORER.

DESDE PARÍS

Per fi han passat las festas populars del 14 de Juliol, ab que tota la Fransa celebra l'aniversari de la presa de la Bastilla. Paris en aquests dias ha estat engarlandat ab milers de banderas francesas y extrangeras, entre las que abundavan las russas, y ab milions de llums elèctrichs y fanalets, que feyan que tant de dia com de nit la ciutat presentés un cop de vista magnífich. Un detall agradable he pogut observar, y no vull passarlo per alt al escriure aquestas ratllas, y es, qu'en alguns balcons he vist onejar banderas y oriflames de Catalunya, qu'en aquells moments, lluny de la terra, no cal dir l'alegria qu'en mi y en els catalans que com jo las hagin vist, havian de despertar.

En la gran revista militar de Longchamps, vareig poder apreciar las fondas diferèncias que separan las opinions del poble francès en l'actualitat, puig al pas del president de la República, en tant que'ls afectes al partit *nacionalista* esclatavan en crits de *Vive la France! Vive l'Armée!*, els partidaris del govern prorrompien en aclamaciones de *Vive Loubet!* y *Vive la République!* Mes la cosa no passá d'aquí, no impedit, per lo tant, que'l públich inmens de nacionals y extrangers disfrutés del grandióspectacle.

El nombre de forasters, si bé es considerable, no ho es de bon tros tant com tothom se creya; y aquesta decepció es deguda á que la Exposició no ha respost á las esperansas qu'havia fet concebir.

La calor es realment sofocant, havent arribat el termómetro á marcar 39 graus á l'ombra, á quina temperatura no's recorda, á Paris, haverhi arribat en lo que va de sigle, y qu'ha sigut causa de que diariament hi hagués freqüents cassos d'insolació en personas y cavalleries, qu'he vist caure desplomadas, com feridas per un llamp, en mitj del carrer. Ademés, en previsió de la falta d'aygua, s'han fixat en cada casa uns cartells en que las autoritats anuncian que desd'ara será tancada l'aygua diariament desde las deu de la nit fins á las sis del mati, y recomanan que s'estalvihi'l liquit tant com se pugui.

Una deficiencia notable, imperdonable en una ciutat com Paris, es la escassetat d'òmnibus y demés carruatjes públichs que s'observa, puig en las circumstancias presents, sembla mentida que las empresas y las autoritats no hagin previst que'ls carruatjes qu'eran suficients en temps normal, no ho serian pera'l degut servey durant la Exposició, y d'aquesta falta de previsió se'n aprofitan els cotxers de parada, que fan de las sevas, explotant d'una manera descarada als forasters.

Prou per avuy, y deixém per un altre dia'l tractar del triomf qu'en la Exposició ha obtingut Alemanyia, y del paper tristissim que hi está representant Espanya.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑÀ.

Paris, 22 de juliol de 1900.

NOVAS

Pels dias 4, 5 y 6 del vinent agost están anunciadas en el teatre romá d'Orange las representacions á ple ayre de la tragedia d'Eurípides *Alceste*, ab música de Gluck, precedida de la comedia de Plauto *Pseudolus*. Abduas serán interpretadas pels millors artistes trágichs de la *Comédie Française*, de Paris.

Clourá aquesta tan curta com interessantíssima tanda de funcions una representació única, també al ayre lliure, de la hermosa tragedia lirica de Gluck *Iphigenie en Tauride*,

desempenyant la part de protagonista mademoiselle Hatto acompanyada per distingits cantants de l'Opera Comique.

També á Beziers preparan pels dias 21 y 23 del mes entrant, dugas representacions, en sas grandiosas *Arenes*, de la tragedia d'Esquil *Promethée*, ab música d'en Gabriel Faure, prenenthi part, ademés d'un quadro selecte de cantants y actors, una nombrosa orquesta y grans masses corals.

Creyéim inútil posar de relleu l'interés artistic que aytals representacions entranyan, sobre tot pels que vivim entre mitj del marasme y ensoipiment teatral de nostra ciutat.

La casa «Escofet, Tejera y C.» ha publicat un nou cartell, obra d'en Riquer, que per sa elegancia y delicadesa's fa digne de tot elogi.

El tiratje fa gran honor á la casa Thomas, de la que més que may podém dir que no té rival á Espanya.

La casa Manel Soler, d'aquesta ciutat, ens ha enviat, continuant la serie de Manuals que publica, els de *Física*, *Historia Natural* y *Geometría*, escripts respectivament pels doctors Lozano, de Buen y Mundi, catedràtics tots tres de nostra Universitat literaria.

Contenen aqueixos Manuals els principis moderns de las ciencias, sos fonaments y sas principals aplicacions, exposats ab gran claretat, de manera qu'estiguin al alcans de todas las inteligencias. El pensament d'aquesta publicació es, donchs, molt d'alabar.

S'anuncia l'aparició d'altres Manuals, deguts á Echegaray, Luanco, Ramón y Cajal, Costa, Bolivar, Carracido, Piernas y Hurtado, Calderón (A.), Marzal, Lázaro, Calderón (S.), y altres tractadistàs espanyols.

La prempsa diaria y setmanal ha fet grans elogis de la hermosa imatge *Lo Pelegrinet de Santa Teresa*, qu'alguns amichs y admiradors regalan al eminent poeta mossén Jacinto Verdager.

Dita imatge, de bon gust y de rich vestuari, es reproducció de la que inspirá al poeta Verdager sa tendra poesia *Lo Pelegrinet*. Els acreditats tallers d'esculptura religiosa de la Viuda Reixach Vilar, del carrer de la Corribia, s'han encarregat de la execució, y allí es ahont á corrua feta l'han anat á admirar una munió de gent, sobretot els qu'estavan al corrent de lo referent á *Lo Pelegrinet*.

Donadas las excepcionals circumstancias que, tan temps ha, está atravesant aquesta provincia, el periódich catalanista *Las Quatre*

Barras, de Vilafranca del Panadés, ha resolt suspendre temporalment sa publicació.

dich en els punts ahont estiuhegin, ja sían de Catalunya ó del Extranjer.

A ca'n Parés estigueren exposats durant la passada setmana dos hermosos quadros d'en Lluís Graner y un d'en Tamburini.

El diumenge va tenir lloch en dit local la apertura de la Exposició-Riquer, qu'aquests dias s'ha vist extraordinariament concorreguda.

Advertim á nostres corresponsals y subscriptors que no estiguin al corrent ab aquesta Administració, que procurin posarshi avans de fi de mes, puig de no ferho'ns veurém obligats á suspendre l'envió dels exemplars que'ns tenen demanats.

Aquells de nostres subscriptors que donguin avís á l'Administració, rebrán sens augment de preu el perío-

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia 311.

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n fará crítica.

CONDICIONS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1'50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Altras regions d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Als que's suscriguin fins á fi d'any se'ls hi regalará'l cartell anunciador del periódich, magnífica obra de l'Alexandre de Riquer.